

§ 65

Dnr 2022-000429

Yttrande till betänkandet Statens ansvar för skolan - ett besluts- och kunskapsunderlag

---

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lämna följande yttrande till Utbildningsdepartementet:

Laholms kommun välkomnar den diskussion som utredningen belyser kring kommunens och statens delade ansvar för skolan. Nuvarande skolsystems konstruktion upplevs stundtals komplicerat med många styraktörer på både nationell och lokal nivå. Vidare är det många olika intressenter/aktörer som berörs av och kommer i kontakt med skolans verksamhet och det kan vara utmanande att fullt ut förstå vilken myndighet som ansvar för vad och hur skolsystemets olika delar förhåller sig till varandra.

Kommunen anser att utredningen är välskriven, objektiv och att den redovisar relevanta och identifierande analyser och konsekvensbeskrivningar. Dessvärre blir remisstiden för knapp eftersom utredningen är omfattande och kräver mycket resurser för främst inläsning. Den knappa remisstiden förkortas ytterligare av att Laholms kommun även behöver hantera ett internt remissförfarande mellan kommunstyrelse och facknämnder vilket förkortar remisstiden ytterligare för facknämnderna.

Utifrån ett kommunalt perspektiv med fokus på Laholms kommuns skolor vill kommunen lyfta fram följande synpunkter om förslagen:

Dimensionering och planering av grundskola utifrån den lokala befolkningsutvecklingen

Skolans dimensionering och planering är ihopkopplad med befolknings-utvecklingen i kommunen som i sin tur till betydande del styrs av kommunens översiktsplan och utbyggnad av bostadsområden och samhällsservice. För en tillväxtkommun som Laholm är det av yttersta vikt att utbildningsförvaltningen är drivande och delaktig i planeringen av bostadsområden och samhällsservice för att det ska finnas skolor som kan möta behovet av utbildnings- och omsorgsplatser framför allt i grundskolan och förskolan. Vid ett fullgånget förstatligande ser kommunen en stor risk för att den flexibilitet och anpassningsförmåga som finns idag när skolan är en stor del av kommunens huvudmannans ansvar påverkas i hög grad negativt. Utbildningsförvaltningar är idag som regel

uppbyggda för att kunna hantera lokalbehovsplanering och försörjning av elevplatser på kommunala skolor inom den kommunala organisationen. Att bygga upp motsvarande lokala kompetens och organisation i samverkan mellan en nationellt och regionalt styrd skolmyndighet och kommunen är förenat med stora risker under en förmodat lång genomförandeperiod där ansvar, roller och befogenheter mellan stat och kommun kan vara oklara. Ytterst kan konsekvensen bli att elever inte kan placeras på den skola man bor närmast eller att det inte finns nya skolor kopplade till bostadsområden som växer fram i kommunen.

Lokalt demokratiskt inflytande och engagemang för grundskolan
Det lokala politiska inflytandet över skolan blir vid ett fullgånget förstatligande av skolan obefintligt. Skolan är idag ofta i centrum för samhällsdebatten och föremål för starka politiska uppfattningar baserade på hur skolan uppfattas lokalt av invånare i kommunen. Det kan finnas fördelar med att skolan frikopplas från lokalpolitisk styrning och istället styrs genom professionen i form av en nationell och regional skolmyndighet som företräds lokalt av en skolchef. Utredningens argument om skolans professionella handlingsutrymme talar för detta. Men det finns även en nackdel genom att engagemanget för skolan som en stor del av den lokala demokratiska arenan riskerar att minska kraftigt. Det finns idag ett stort handlingsutrymme för en kommun att på olika sätt arbeta med att demokratisk fostran av en ny generation unga. I Laholms kommun arbetar vi sedan många år exempelvis med ett ungdomsforum både för grundskolan och gymnasieskolan där samtliga nämnders ordförande och förvaltningschefer deltar och bidrar till demokratisk dialog och inflytande för skolans elever. Detta handlingsutrymme kommer att vara mindre med en statligt styrd skola där beslutsfattandet inte längre finns kvar i den kommunala organisationen.

Lokal samverkan

Utredningen pekar på en risk för att det blir svårare att samverka mellan statlig skolverksamhet och andra kommunala verksamheter, exempelvis socialtjänst, om skolan skulle förstatligas. I Laholms kommun finns en väl fungerande samverkan mellan skolan, socialtjänsten, fritidsverksamheten och polisen. Allt kan utvecklas och förbättras men kommunen har en grundorganisation både för operativ samverkan i verksamheten och för planering av utveckling och förbättring. Denna samverkan underlättas av att skolans chefer och förvaltningsmedarbetare är en del av samma kommunala organisation som socialtjänsten och fritidsverksamheten. Samverkan

med polisen är väl fungerande men man kan notera att polisen som statlig myndighet inte kan ha samma delaktighet och inflytande som skola, socialtjänst och fritid som är delar av den kommunala organisationen. Det är en riskfaktor att skolan skulle kunna hamna i samma läge som polisen är i och därmed gå miste om avgörande delar i en samhällssamverkan som ytterst handlar om få barn och unga att utvecklas till fungerande samhällsmedborgare.

Förskolan omfattas inte av utredningens förslag

I utredningens uppdrag ingår inte förskolan. Om övriga skolformer och verksamheter blir statliga medan förskolan förblir kommunal kommer även samverkan med förskolan att påverkas, noterar man i utredningen. Grundtanken i dagens skolsystem är att barns lärande börjar i förskolan och fortsätter i grundskolan och gymnasieskolan. Läroplanerna är uppbyggda för att möjliggöra grundtanken och för att huvudmännen ska kunna bygga upp verksamhetens pedagogiska utveckling på progression i barns lärande både inom respektive skolform men även vid förflyttning mellan skolformer. Övergången från förskola till förskoleklass är en sådan förflyttning som är kritisk för barn och som gynnas av samverkan mellan förskolans och förskoleklassens/ grundskolans lärare och rektorer. En annan faktor som är gynnsam för progressionen i barns lärande är om det finns en pedagogisk samsyn mellan lärare i förskolan och förskoleklassen/ grundskolan om viktiga undervisningsområden, som till exempel språk- och kunskaps-utvecklande arbetssätt. Om förskoleklass och grundskola blir delar av en statlig myndighet och organisation samtidigt som förskolan blir kvar i kommunerna finns en betydande risk för att många år av utveckling och samverkan mellan skolformerna stannar av, vilket i så fall får konsekvenser för barns möjligheter att få rätt stöd i sitt lärande och utveckling framför allt vid övergången mellan förskola och förskoleklass/ grundskola. Barn- och ungdomsförvaltningen anser att denna risk inte är tillräckligt belyst och analyserad i utredningen. Konsekvenserna behöver utredas närmare.

Förutsättningar för lärares och rektorers professionsutveckling

I utredningen föreslås ett ökat statligt ansvarstagande för professionsutvecklingen med syfte att bredda och höja lärares yrkesskicklighet men även för att göra läraryrket mer attraktivt (avsnitt 14.1.1 och 17.4.1). Kommunen ser positivt på ett sådant ökat statligt ansvarstagande men menar att lärares förutsättningar för att delta i sådan professionsutveckling behöver klargöras. I utredningen nämns inget om lärares förutsättningar att delta i professionsutveckling. Förutsättningarna är viktiga att klargöra i de

båda alternativen till huvudmannaskap men kanske framför allt vid ett förstärkt statligt ansvar utan att ta över huvudmannaskapet. Att en huvudman har befogenhet över lärares arbetstid är en grundförutsättning för skolutveckling och i förlängningen även för en likvärdig utbildning.

Ärendebeskrivning

Utbildningsdepartementet har remitterat utredningen Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag till kommunen för yttrande. Utredningen om ökat statligt ansvar för skolan redovisar i betänkande SOU 2022:35 uppdraget att ta fram ett beslutsunderlag som kan skapa förutsättningar för ett statligt huvudmannaskap för skolan, samt andra alternativ som stärker statens ansvar för skolan utöver att staten blir huvudman. Utredningen lyfter två alternativ, ett fullgånget förstatligande med statligt huvudmannaskap för skolan och ett system där staten förstärker sitt ansvar men utan att ta över huvudmannaskapet för skolan.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens ledningsutskotts protokoll den 7 mars 2023 § 38.
Tjänsteskrivelse den 24 februari 2023.

Kultur- och utvecklingsnämndens protokoll den 23 januari 2023 § 11.

Kultur- och utvecklingsförvaltningens tjänsteskrivelse den 9 januari 2023.

Barn- och ungdomsnämndens protokoll den 22 februari 2023 § 20.

Barn- och ungdomsförvaltningens tjänsteskrivelse den 6 februari 2023.

Remiss av betänkandet Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag (SOU 2022:53).

Beslutet skickas till:

Utbildningsdepartementet